

Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i
Linköpings stift 2007

RINNA KYRKA

Rinna socken
Boxholms kommun
Linköpings stift
Östergötlands län

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM

Raoul Wallenbergs plats • Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013-23 03 00 • Fax 013-14 05 62
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

RINNA KYRKA

Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i Linköpings stift
Delrapport februari 2007

Innehåll

Inledning.....	3
Bakgrund.....	3
Syfte.....	3
Kulturminneslagen.....	3
Kulturhistorisk bedömning.....	3
Inventeringens uppläggning och rapport	4
RINNA KYRKA.....	5
BESKRIVNING OCH HISTORIK.....	5
<i>Socknen</i>	5
<i>Kyrkomiljön</i>	6
<i>Kyrkogården</i>	6
<i>Kyrkobyggnaden</i>	6
Exteriör beskrivning.....	8
Interiör beskrivning.....	8
KULTURHISTORISK BEDÖMNING.....	10
<i>Kyrkogården</i>	11
<i>Kyrkobyggnaden</i>	11
BEFINTLIGA SKYDDSFORMER.....	12
KÄLLOR.....	12
Övriga inventeringar.....	12
Kartor.....	12
HÄNDELSELISTA.....	12
Förkortningar.....	15

Inledning

Bakgrund

Med utgångspunkt i behovet av att förbättra kunskapsunderlaget för våra kyrkobyggnader och kyrkomiljöer genomförs en stiftsövergripande kulturhistorisk inventering. På uppdrag av Linköpings stift utför Östergötlands länsmuseum inventeringen inom stiftets del av Östergötlands län. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades under år 2004. Projektet beräknas vara avslutat vid utgången av år 2006. Inventeringen berör de till Svenska kyrkan hörande kyrkobyggnader som omfattas av kulturminneslagen. Lagen gäller de kyrkobyggnader som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Denna rapport utgör en delrapport i inventeringen vars resultat kommer att sammanställas och analyseras i en stiftsövergripande rapport.

Syfte

De stiftsövergripande inventeringarnas syfte är:

- att lyfta fram och öka förståelsen för kyrkans kulturvärden och att främja kontakterna mellan kyrkan och kulturmiljövården
- att skapa ett underlag för församlingarnas/samfälligheternas planering och förvaltning av kyrkan/kapellet och för vård- och underhållsplaner
- att sammanställa ett enhetligt och tillgängligt kunskapsunderlag med beskrivning av och historik för den enskilda kyrko/kapellbyggnaden samt en bedömning av de kulturhistoriska värdena. Inventeringen blir samtidigt en samlad dokumentation och överblick av kyrkobyggnader/kapell och kyrkomiljöer i stiftet från 2000-talets första decennium.
- att skapa ett underlag för handläggning av kyrkoantikvariska ärenden och för bedömning av var det är särskilt viktigt att stödja insatser med kyrkoantikvarisk ersättning.

Kulturminneslagen

Enligt Lag om kulturminnen m.m. (SFS 1988:950) skall Svenska kyrkans *kyrkobyggnader*, *kyrkotomter* och *begravningsplatser* vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Tillstånd måste sökas hos länsstyrelsen för att göra väsentliga förändringar av kyrkobyggnaden.

Kulturhistorisk bedömning

Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av och fortlöpande diskuteras med representanter för Linköpings stift, länsstyrelserna i Jönköpings, Kalmar, och Östergötlands län samt läns museerna i Jönköpings och Kalmar län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Bedömningen utgår från såväl den enskilda kyrkobyggnadens värden som kyrkomiljöns i sin helhet, men också till värden i förhållande till andra kyrkobyggnader i stiftet och övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventeringens uppläggning och rapport

Rapporten består av en historik över kyrkobyggnaden, en beskrivning av exteriör och interiör, fotografier och en kulturhistorisk bedömning. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygds litteratur. I viss mån har lantmäteriets handlingar och kartor nyttjats. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkobyggnadens historia. Arbetet inkluderar en omfattande fotodokumentation varav endast en mindre del är presenterad i denna rapport. Delar av inventeringsmaterialet görs tillgängligt via Kulturmiljövårdens bebyggelseregister, vilket är ett informationssystem som förvaltas av Riksantikvarieämbetet (www.raa.se).

Fältarbetet, fotografering och rapportsammanställningen har utförts av antikvarie Anna Lindqvist vid Östergötlands läns museum. Rapporterna finns tillgängliga på Linköpings stift, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Östergötlands läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.

RINNA KYRKA

Rinna 13:1, Rinna socken, Boxholms kommun, Göstrings härad, Östergötlands län och landskap, Linköpings stift

Rinna är en medeltida socken och den första kända kyrkan på platsen uppfördes av sten under äldre medeltid. Kyrkan revs i samband med att en ny kyrka uppfördes 1802-1803 av någon av byggmästarebröderna Casper och Johan Seurling efter ritningar av arkitekt Olof Tempelman på Överintendentsämbetet. Kyrkan har ett rektangulärt långhus med rakslutet korparti, halvrund sakristia i öster samt torn i väster. Den är uppförd av sten med slätputsade fasader avfärgade i en gulvit ton. Sadeltaget är täckt med svart förhandlad plåt och tornets karnissformade huv med bandplåt. De stora symmetriskt placerade fönsteröppningarna är försedda med brunmålade bågar med ett dekorativt diagonalställt spröjsverk. Huvudingången är via tornet i väster, men en ingång finns även centralt på södra sidan. Interiören är mycket välbevarad och präglas av byggnadstidens ideal med ett ljust och luftigt kyrkorum.

BESKRIVNING OCH HISTORIK

Socken

Rinna är en medeltida socken och omnämns under medeltiden ibland som Egbyrinna. Socken är belägen i övergångsbygden mellan Östgötaslätten och södra Östergötlands skogsbygd. Marken är kuperad, bergig och skogrik. Huvudnäringarna har varit jordbruk kompletterat med skogsbruk. De tre sockenkyrkorna i Rinna, Ekeby och Blåvik hörde till Boxholms bruks patronat. Bruket grundades 1754 av Gabriel Ribbing, ägare till Boxholms säteri. Ägarna till säteriet, släkterna Ribbing och Burén, innehade fram till 1921 patronatsrätt, dvs rätt att tillsätta kyrkans präst.

Kyrkomiljön

Kyrkan är belägen mellan Rinnasjön och den öppna Rinnaslätten. Vid kyrkan har socknens administrativa centrum vuxit fram med bl a skola, sockenmagasin och prästgård. Skolan, som var i funktion till 1960-talet, utgörs av en tvåvåning panelklädd byggnad från 1850-talet med en stor omgivande trädgård. Mellan skolan och kyrkan är ett f d sockenmagasin från 1700-talet beläget. Det har i sin västra del byggts om till slöjdsal för den närbelägna skolan och den andra delen har fungerat som likbod. Söder om kyrkan, vid Rinnasjöns norra strand, uppfördes en ny prästgård 1927-28. Den utgörs av en rödfärgad byggnad i 1½våning med nationalromantiska inslag under brutet sadeltak. Den äldre prästgården låg något norr om den nuvarande.

Kyrkogården

Kyrkogården omgärdas av en kallmurad stenmur med ingångar i väster och norr. En beskrivning och historik av kyrkogården redovisas i separat rapport från utförd kyrkogårdsinventering.

Kyrkobyggnaden

Den första kända kyrkan på platsen var uppförd av sten sannolikt under 1100- eller 1200-talen. Dess ursprungliga planform är okänd. Kyrkans utseende under 1600-talet är dock känt tack vare en teckning, utförd 1669 av tecknaren och fornforskaren Elias Brenner. Avbildningen visar kyrkan med rektangulärt långhus, smalare rakslutet kor, vapenhus på södra sidan samt torn i väster. Drygt tio år senare revs stentornet, som var i mycket dåligt skick och ersattes av en klockstapel. Som på många andra ställen i Östergötland blev den medeltida kyrkan för trång för den växande församlingen och efter ett antal tillbyggnadsförslag enades församlingen om att istället bygga en ny kyrka. Efter flera olika ritningsförslag godtogs 1799 en ritning av arkitekt Olof Tempelman, som grundade sig på en lokal ritning med Regna kyrka i Finspångs kommun som förebild. Olof Tempelman (1745-1816) var anställd vid Överintendentsämbetet och var professor i arkitektur vid Konstakademien. Han var uppvuxen i Östergötland och engagerade sig i ett flertal kyrkobyggen i länet.

Sydportalen

Södra sidan

Den nya kyrkan uppfördes med sin södra vägg på den medeltida kyrkans norra grund och den norra väggen utmed norra kyrkogårdsmuren. Kyrkan byggdes 1802-1803 av någon av byggmästarna och bröderna Casper och Johan Seurling. Brukspatronen Carl D Burén på Boxholms bruk tillika kyrkans patronus skänkte tegel från gårdens tegelbruk samt takspån och även kontanter. Den medeltida kyrkans kalksten används till nytt kalkbruk. Kyrkan fick en enkel gustaviansk utformning med rektangulärt långhus med rakslutet kor och bakomliggande halvrund sakristia samt torn i väster. Även inredningen följde tidens liturgiska och arkitektoniska ideal med ett ljust och luftigt kyrkorum med symmetriskt uppbyggt korparti. Altartavlan framställande Kristi himmelfärd målades av Pehr Hörberg. Målaren, tecknaren, grafikern och skulptören Per Hörberg (1746-1816) var sin tids mest anlitade kyrkomålare. Han har målat 87 altartavlor varav 57 i Östergötland. Altartavlans omramning, predikstolen, nummertavlorna och eventuellt även överstyckena till dörrarna till sakristian ritades, enligt uppgift, av bildhuggaren Carl Fredrik Beurling och tillverkades av snickaren Anders Lorentz Thunström i Linköping. Carl Fredrik Beurling (1755-1837) var verksam i Norrköping och har tillverkat ett 10-tal predikstolar i länet. Det är dock oklart hur mycket Beurling var engagerad i inredningsarbetena och hur mycket som är Thunströms egna verk. I bänklängderna från 1803 framkommer bl a att den långa bänken i koret vid södra sidoväggen ska vid högtidliga tillfällen upplåtas åt Stiftets H.H. Biskop och andra Herrar, som förtjäna synnerligen ärebevisning, men må emellanåt nyttjas af Församlingens Präster, Kyrkoföreståndare och kyrkovärddar. Korbänken borttogs i samband med en omändring 1956. Först 1835 försågs kyrkan med en orgel, som byggdes av orgelbyggaren Gustav Andersson i Stockholm. När han besökte kyrkan 1830 oroade han sig för om läktarens svaga pelare skulle bära det nya orgelverket. Huruvida läktaren ombyggdes i samband med orgelinstallationen är oklart.

Mellan åren 1925-1927 utfördes en större renovering av kyrkorummet under ledning av arkitekt Erik Fant. Erik Fant (1889-1954) var kontrollant vid restaureringen av Vreta Klosterkyrka 1915-17 och kompanjon med den blivande riksantikvarien Sigurd Curman. Fant kom senare att utföra ett stort antal restaureringsuppdrag för såväl kyrkor som profan bebyggelse i Östergötland, som t ex Linköpings slott och nya slottet på Bjärka Säby. Renoveringen av Rinna kyrka var varsam. Kyrkorummet ommålades och fick en ny färgsättning i ljust gråblå färgtoner med marmorerad altarring, läktarpelare och taklist. Bänkarna moderniserades och gjordes bekvämare.

Exteriören har renoverats vid flera tillfällen. I slutet av 1800-talet försågs kyrkan med nya fönsterbågar och vid sekelskiftet ersattes takets spånbeläggning av svartmålad järnplåt. Järnplåten ersattes 1987 av förbehandlad fabrikslackerad plåt och 1995 omputsades fasaderna och fick sin nuvarande ljus gula färgsättning.

Exteriör beskrivning

Kyrkan är orienterad i öst-västlig riktning och består av ett rektangulärt långhus med rakslutet korparti, halvrund sakristia i öster samt torn i väster. Kyrkan är uppförd av sten med inslag av tegel. Fasaderna är slätputsade och avfärgade i en gulvit ton. Fasadernas enda utsmyckning är den kraftigt profilerade taklisten. Sockeln är spritputsad och gråmålad. Det relativt branta sadeltaket är sedan 1987 belagt med fabrikslackerad skivtäckt plåt med mötande falsar. Taket är valmat över sakristian. Tornets karnissvängda huv är täckt med bandplåt och den fyrkantiga ljusgulmålade trälanterninen med kopparplåt. Huvens öppningar för tornur är igensatta med svartmålade skivor, vilket även förekommer på tidiga fotografier från sekelskiftet 1900. Hängrännor och stuprör är tillverkade av svart förbehandlad plåt. Tornluckorna är rundbågiga med stående svarttjärad panel. De stora rundbågiga fönsteröppningarna är symmetriskt placerade på fasaden. Fönstren är försedda med tvär- och mittpost med sex bågar och tillkom troligen i slutet av 1800-talet. De brunmålade träbågarna har en dekorativ diagonalställd spröjsning delvis med antikglas. Fönsterblecken är av svart falsad plåt, tillkomna vid renoveringen 1995. På sakristians östra sida finns ett källarfönster av betongglas. Huvudingången är via tornet i väster med en dubbeldörr, som sannolikt är den ursprungliga dörren med ett dekorativt ribbmönster och ett rutmönster på dörrarnas nederdel samt äldre smide. Över porten finns en kalkstensplatta med följande inskription; KONUNG GUSTAF IV ADOLPH REGERADE PÅ ELFTE ÅRET DÅ RINNA KYRKA ÅNYO BYGGDES 1802. Däröver finns ett halvmånefönster med brunmålade träbåge med dekorativ diagonalställd spröjsning. Till porten leder en nylagd kalkstenstrappa. En ingång finns centralt på den södra sidan med en hög smal dörröppning med dubbla dörrblad, ritade av Erik Fant i samband med renoveringen 1925-27. De består av brunmålade spegeldörrar dekorerade med en blomma i relief. Över porten finns ett halvmånefönster med samma utformning som över västportalen. Utanför porten ligger en stor äldre kalkstenshäll med bl a inhuggna kors.

Interiör beskrivning

Långhusets golv i mittgången är täckt av en påklistrad röd textilmatta, vilket omöjliggjorde en närmare besiktning av golvmaterialet. Golvet i bänkkvarteren ligger något högre och består av smala lackade brädor. Väggarna är vitputsade och takets trätunnvalv består av breda vitmålade brädor. Vid sydportalen finns en invändig dörr som eventuellt kan vara den ursprungliga ytterdörren. Dörrbladen har invändigt en gråmålad plankstomme och är utvändigt klädd med en ramkonstruktion med en enkel spegelindelning. I väster finns dubbeldörrar till vapenhuset med en slät gråmålad panel. Fönsteröppningarna är sedan renoveringen 1925-27 försedda med innanfönster med samma bågindelning som ytterbågen. Innanfönstren är gråmålade. De slutna bänkarna är indelade i tre kvarter och ansluter mot ytterväggarna i söder och norr. Även den bakre bänken i väster är kvar, medan de två framförvarande bänkraderna har tagits bort. Luckorna och skärmarna är gråmålade med numrering, medan insidan är målade i en enkel ekimitation eller strålasyr. Predikstolen är placerad på norra sidan med uppgång från koret. Den tillhör originalinredningen och är tillverkad av snickaren Anders Lorentz Thunström eventuellt efter ritningar av Carl Fredrik Beurling. Den är gråmålad med förgyllningar med tillhörande ryggstycke och ljudtak.

Orgelläktaren i väster är ovanligt djup och bärs upp av fem par kvadratiska gråmålade pelare med förgyllda kannelyrer. Läktarens undersida består av breda vitmålade brädor. Läktarbarriären har ett kraftigt utskjutande mittparti med konkava hörn. Barriären är dekorerad med enkla släta speglar avdelade med förgyllda lisener. Mittpartiet är försett med en förgylld lyra. Orgelläktaren nås via en trappa från vapenhusets södra sida. På den södra sidan är golvet täckt med en textilmatta med delvis bevarade gradänger och de bakre bänkarna. Den norra delen har ett golv av äldre obehandlade brädor med bevarade gradänger och bänkar. Mellan orgeln och bänkkvarteren finns gråmålade luckor. Dörren mot tornkammaren är klädd med en gråmålad skiva. Det mycket stora orgelhuset är byggt 1835 av Gustaf Andersson i Stockholm. Fasaden är enkel, gråmålad med sparsamma förgyllningar. Spelbordet är senare ombyggt.

Korets golv ligger ett steg högre än långhusgolvet och består sannolikt av det ursprungliga golvet av breda brädor, som är lackade. Väggar, tak och fönster har samma utformning och ytskikt som i långhuset. På korväggen finns två dörrar, varav den norra leder till in sakristian. Den södra är en blinddörr, vars ursprungliga uppgift sannolikt har varit att upprätthålla korets symmetri. Dörrarna, som utgörs av gråmålade enkeldörrar med spegelindelning och äldre smidesbeslag, tillhör originalinredningen. Överstyckena är utformade som en fronton med tandsnittlister och dekorativt förgyllda stjärnor. Altaruppställningen, som även tillhör originalinredningen och eventuellt är ritad av Carl Fredrik Beurling och tillverkad av snickaren Anders Lorentz Thunström, har ett överstycke med samma utformning. På altaruppsatsens pilastrar hänger två nummertavlor, som är samtida, och tillverkade av snickaren Thunström. Altartavlan är målad av Pehr Hörberg och signerad *Pehr Hörberg 1803* samt *Renoverad af K Simonsson 1881*. Altaret är av trä och gråmarmorerat. Altarringen ansluter mot altaruppsatsens baser i öster. Den är halvrund och har samma spegelindelning med förgyllda lisener som läktarbarriären. Dopfunten är av kalksten och tillverkad 1691 i Johan Andersson Silverlings verkstad i Vadstena.

Sakristian är belägen öster om koret med ingång från den norra dörren på korets östra vägg. Den södra delen har bevarat originalgolvet av breda brädor samt med en lucka till ett källarutrymme. Väggarna är putsade och avfärgade i en gråvit ton. Rummet är avdelat i söder med en tunn mellanvägg av breda gråmålade brädor med dörrar som leder till förråd samt trappa till vinden över sakristian. Det plana taket består av breda ljus gråmålade brädor. I öster finns en fönsteröppning, vars övre del ligger över taket.

Sakristievinden nås via en enkel trätrappa i sakristians södra del. Golvet består av breda obehandlade brädor och väggarna är grovt putsade. Väggarnas övre del samt taket är klätt med en smal vitmålad pärlspontpanel. Övre delen av sakristiefönstret i öster saknar innanfönster.

Vapenhuset är beläget i tornets bottenvåning. Golvet består av smala lackade brädor, sannolikt inlagt i samband med renoeringen 1925-27. Väggarna är vitputsade med undantag av den södra väggen som består av en slät gråmålad stående panel med en äldre dörr leder till en el-central under trappan och en grå slät standarddörr från 1950-talet leder till tornets övre våningar samt orgelläktaren. Det plana taket består av breda brädor målade i grågrönt. Ytterdörrarna i väster har en insida med en slät plankstomme samt stocklås. Dörrarna mot väster är klädda med en slät panel.

Tornet nås via en svängd trappa på vapenhusets södra sida. Tornets första våning är ljus och inrett med bänk och bord vid det västra fönstret. Golvet består, i likhet med vapenhuset, av smala lackade brädor. Väggarna är vitputsade och taket består av vitgråmålade breda brädor. I öster finns en enkeldörr till orgelläktaren med grågrönmålad plankstomme. Till den övre våningen leder en obehandlad trätrappa med enkelt kryssräcke. Golvet består av äldre obehandlade brädor och väggarna är grovt putsade. I väster finns två rektangulära fönsteröppningar och i öster finns en högt placerad plåtlucka till långhusvinden. Däröver finns klockvåningen med manuell lucköppning. Kyrkan har två klockor som är gjutna 1748.

KULTURHISTORISK BEDÖMNING

Kyrkan och kyrkogården utgör tillsammans med skolbyggnaden, sockenmagasinet och prästgården en kulturhistoriskt värdefull miljö som vittnar om kyrkplatsen som socknens centrum.

Kyrkogården

En kulturhistorisk bedömning av kyrkogården redovisas i separat rapport efter avslutad kyrkogårdsinventering.

Kyrkobyggnaden

Rinna kyrka är såväl exteriört som interiört mycket välbevarad och utgör en god representant för de kyrkobyggnader som uppfördes vid sekelskiftet 1800 till följd av bl a befolkningsökningen och nya liturgiska ideal. Kyrkan är ritad av arkitekt Olof Tempelman, som var en av samtidens mer framträdande arkitekter. Exteriören präglas av sin tids enkla nyklassicistiska formspråk med ljusa putsade fasader med stora symmetriskt placerade fönsteröppningar och centralt placerad sydingång. Västportalens bevarade originaldörr har stora byggnadshistoriska värden.

Interiören tillhör en av landets bäst bevarade gustavianska kyrkorum och har i stort sett bevarat sin originalutformning med ett ovanligt ljust och luftigt kyrkorum med tunnvalvt brädtak, sluten bänkinredning och orgelläktare med omfattande pelarrad. Inredningen är ovanligt väl sammanhållen med bl a altare, altarring, altartavla, predikstol, bänkar och nummertavlor från byggnadstiden. Altartavlan är målad av Pehr Hörberg, som tillhörde en av länets vid denna tid främsta konstnärer. Inredningen som helhet har även ett stort värde ur ett regionalt perspektiv, då den är lokalt tillverkad. Även dopfunten har ett regionalt värde då den tillhör en grupp kalkstensfuntar av hög kvalitet, som är lokalt tillverkade under 1600-talets andra hälft.

Bänkinredningen som ansluter mot ytterväggarna i söder och norr och som nästan är komplett i väster tillhör ett tidstypiskt inslag i de gustavianska kyrkorummen och som numera är ett mycket sällsynt inslag i länets kyrkobyggnader. Värt att notera är även att läktarens norra sida har kvar sina originalbänkar och gradänger. Orgeln som är byggd 1835 av orgelbyggaren Gustav Andersson tillhör ett av de få instrument som bevarats av hans produktion.

Sammanfattning

- Rinna kyrka är såväl exteriört som interiört välbevarad och utgör en god representant för de kyrkobyggnader som uppfördes i början av 1800-talet.
- Det ljusa och luftiga kyrkorummet med bevarad originalinredning, som t ex predikstol, altaruppsats och altarring och byggnadsdetaljer, som bl a dörrar tillhör ett av de bäst bevarade gustavianska kyrkorummen i landet och har mycket stora arkitektoniska och konsthistoriska värden. Inredningen har även ett stort värde ur ett regionalt perspektiv.
- Från den rivna medeltida kyrkan finns en del inventarier bevarade, bl a dopfunten. Dessa föremål är i sig kulturhistoriskt värdefulla, men visar också på en lång historisk kontinuitet och samband med den medeltida sockenkyrkan.

BEFINTLIGA SKYDDSFORMER

Kyrkan och kyrkogården är skyddade enligt Lagen om kulturminnen 4 kap.

Rinna kyrkomiljö, K32, är utvärderad som kulturhistorisk värdefull miljö i kulturminnesprogrammet för Östergötland, utgivet av länsstyrelsen i Östergötlands län 1983.

KÄLLOR

Bebyggelseregistret - kulturhistorisk bebyggelseinformation, Riksantikvarieämbetet;
www.bebyggelseregistret.raa.se

Cnattinius, Bengt, Rinna kyrka, Linköpings stift 1970.

Emitlöf, Inga-Lisa, Carl Fredrik Beurling. En av fyra hantverksbröder. Bildhuggare, förgyllare och spegelmakare i Norrköping under gustaviansk tid. 60-p uppsats, Konstvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet, 1985.

Manuskript till Kyrkobyggnader 1760-1860, del 5, Östergötland. Sveriges Kyrkor. Riksantikvarieämbetet.

Ridderstad, Anton, Historiskt, Geografiskt och Statistiskt lexikon öfver Östergötland, N-Ö, Norrköping 1877.

Rinna kyrka 200 år, 1803-2003. Framtagen av kyrkorådet 2003.

Sveriges Bebyggelse, Östergötlands län, del V, Uddevalla 1948.

Östergötland, landskapets kyrkor. Red. Ingrid Sjöström och Marian Ullén.

Forskningsprojektet Sockenkyrkorna. Kulturarv och bebyggelsehistoria. Riksantikvarieämbetet 2004.

Östergötlands läns kalender 1872.

Östergötlands läns museums arkiv

Övriga inventeringar

Sedan 2002 pågående inventering av kyrkogårdar/begravningsplatser i Östergötlands län, utförs av Östergötlands läns museum.

Bogårdsmurar i Linköpings stift, Östergötlands län, Grenberger Byggnadsrestaureringskontor 2004.

Prästgårdsinventeringen i Östergötlands län, utförd av Östergötlands läns museum 1978.

Skolinventeringen i Östergötlands län, utförd av Östergötlands läns museum 1978.

Kartor

Häradsekonomisk karta 1868-1877, Rinna

Ekonomisk karta, 1948 och 1983, blad 8F 2a Rinna

Sammanställt av Östergötlands läns museum i februari 2007. Den kulturhistoriska bedömningen har utförts i samverkan med Länsstyrelsen i Östergötland.

HÄNDELSELISTA

Förteckningen gör inga anspråk på att vara komplett. Den bygger enbart på nedan redovisade källor och kan i framtiden komma att revideras.

1100-1299 Nybyggnad – Kyrka av sten med rektangulärt långhus, smalare rakslutet kor. Riven 1801 i samband med att den nuvarande kyrkan uppfördes. (BR)

1100-1299 Nybyggnad – torn i väster med pyramidformad huv. (BR)

- Medeltid Nybyggnad – vapenhus. (BR)
- 1669 Kyrkan avbildades av tecknaren och fornforskaren Elias Brenner. (BC)
- 1681 Nybyggnad – klockstapel, byggd av tornbyggmästaren Mattias Schröder, Säby. (BC)
- 1681-1699 Rivning – kyrkans västtorn nedrevs. (BC)
- 1686 Ändring – ombyggnad, långhuset tillbyggdes med en korsarm. (RK)
- 1691 Nybyggnad – vapenhus på södra sidan. (BC)
- 1691 Specifika inventarier – dopfunt tillverkad i Johan Andersson Silverlings verkstad, Vadstena. (BR)
- 1714 Fast inredning – predikstol med bildsniderier föreställande Frälsaren, Paulus och evangelisterna. (ÖBL 1930-12-14)
- 1748 Specifika inventarier – storklockan och lillklockan göts. (BC)
- 1787 Ritning till nybyggnad med Regna kyrka som förebild, reviderades av Olof Tempelman, Överintendentsämbetet 1794 och 1799. (SvK)
- 1801 Rivning av den medeltida kyrkan. (RK)
- 1802-1803 Nybyggnad – Kyrkan i sin helhet** med ett rektangulärt långhus med rakslutet korparti, en rundad utbyggnad för sakristia i öster samt torn i väster. Arkitekt Olof Tempelman, Överintendentsämbetet, stifts- och länsbyggmästare Casper eller Johan Seurling. Dess södra vägg uppfördes på den äldre kyrkans norra grund. (BR)
- 1803 Fast inredning – predikstol, tillverkad av snickaren Anders Lorentz Thunström sannolikt efter ritning av Carl Fredrik Beurling. (BR)
- 1803 Specifika inventarier – altartavla ”Kristi himmelsfärd”, konstnär Pehr Hörberg, med omramning, sannolikt ritad av Carl Fredrik Beurling och tillverkad av snickaren Anders Lorentz Thunström. Altartavlan renoverades 1881. (SvK, BC)
- 1803 Specifika inventarier – nummertavlor, sannolikt ritade av Carl Fredrik Beurling och tillverkad av snickaren Anders Lorentz Thunström. (SvK, BC)
- 1835 Fast inredning – orgel byggd av Gustaf Andersson, Stockholm, ombyggd 1961. (SvK)
- 1875-1899 Teknisk installation – kamin, togs bort 1934. (SvK)
- 1875-1899 Ändring – ombyggnad, exteriör, nya fönsterbågar. (SvK)
- 1881 Konservering – altartavlan renoverades. Konrad Simonsson. (SvK)
- 1902 Ändring – ombyggnad, exteriör, taket på långhusets ena sida riktades, takets spånbeläggning ersattes av svartmålad järnplåt. Nytt kors, vilket kopparkläddes och förgylldes. Murarna putslagades och avfärgades i en ljus färg. (SvK)

- 1925-1927 Ändring – ombyggnad, exteriör, murverket putslagades och avfärgades, snickerierna ommålades, västportalens ekådring borttogs och ersattes med lasyr. nya dörrar i sydportalen, Arkitekt Erik Fant, Stockholm. (SvK)
- 1925-1927 Ändring – ombyggnad, interiör, golvet togs upp och isolerades, koret utvidgades och en bänkrad borttogs, bänkarna moderniserades med bekvämare bänkar och breddade gavlar. Innanfönster, väggarna omkalkades, taket målades med gråvit limfärg. Ekfärgad panel i bänkhöjd. Inredningen ommålades i ljust gråblå färgtoner, altarring, kolonner och taklist marmorades, predikstolen målades i gråblått med förgyllningar. Arkitekt Erik Fant, Stockholm. (SvK)
- 1934 Teknisk installation – värmeledning med vedeldad panna, pannrum under sakristian. En kamin i kyrkorummets sydöstra hörn togs bort. (SvK, ÖLM, RK)
- 1950 Teknisk installation – elektrisk ljus och orgelfläkt. (ÖC 1950-02-25)
- 1956-1957 Ändring - ombyggnad, interiör, herrskapsbänken på korets södra sida togs bort och en dophörna inrättades, kyrkorummet ommålades och golvet fernissades. Målare Bröderna Ekholm, Malmslätt. (SvK, RK)
- 1957-1958 Vård/underhåll, exteriör, ny puts på tornet och putslagning på övriga murar, avfärgning, ommålning av snickerierna, långhustaken målade med kopparnitrat. (SvK, ÖC 1957-09-20)
- 1961-1962 Ändring – fast inredning, orgelverket ombyggdes av orgelbyggare Rudolf von Beckeroth, Hamburg. (BC, ÖLM)
- 1968 Vård/underhåll, exteriör, sandblästring, putslagningar med kalkbruk och avfärgning med vit silikatfärg. (SvK, ÖLM)
- 1975 Teknisk installation – elvärme. (RK)
- 1987 Ändring – ombyggnad, exteriör, ny takbeläggning av stålplåt. (SvK) Förslag i svart lackad plånyl PLX. (ÖLM)
- 1990 Ändring – ombyggnad, exteriör, torntaket försågs med bandplåt. (K)
- 1994 Förslag till läktarunderbyggnader. ARKSAM & Uno Söderberg Arkitektkontor, Stockholm. (ÖLM)
- 1995 Vård/underhåll, exteriör, ytputsen med silikatfärg avlägsnades, omputsning med kalkbruk, avfärgning i svagt gult med sockel i grått, Serponit KC färg, ommålning av lanterninen. Renovering av fönstren och enstaka glasrutor utbyttes, för att undvika återkommande rötskador på de undre fönsterbågarna sågades en springa upp i dessa. Fönstren målades med brun linoljefärg (i grön umbra enl slutbesiktn intyg). Solbänksplåtar nytillverkades med de äldre som förlaga. Arkitekt Uno Söderberg, Stockholm. Kontrollant Sten Peterson, Linköping. (SvK, ÖLM)

2007 Kulturhistorisk inventering av kyrkan och kyrkomiljön, utförd av Östergötlands länsmuseum på uppdrag av Linköpings stift.

Förkortningar

ATA – Antikvarisk-topografiskt arkiv, Riksantikvarieämbetet

BC – Cnattingius, Bengt, Rinna kyrka, Linköpings stift 1970.

BR – Bebyggelseregistret - kulturhistorisk bebyggelseinformation, Riksantikvarieämbetet;
www.bebyggelseregistret.raa.se

K - Kyrkan

Rinna kyrka 200 år, 1803-2003. Framtagen av kyrkorådet 2003.

SvK - Manuskript till Kyrkobyggnader 1760-1860, del 5, Östergötland. Sveriges Kyrkor.
Riksantikvarieämbetet.

ÖC – Östgöta Correspondenten

ÖLM – Östergötlands länsmuseums topografiska arkiv

Ömd – Ullén, Marian, Ljungstedt, Sune, Östergötlands medeltida dopfuntar,
Riksantikvarieämbetet 2003.

Sammanställt av Östergötlands länsmuseum i februari 2007.

